

De linde van Van Gogh, hét pronkstuk van Zweeloo, staat verstopt achter een schutting

PLUS 27 januari • 27 januari • Jaap van Brummelen • Drenthe

Bomendeskundige André Effting inspecteert de linde op houtrot. Vlakbij zijn houten hamer is te zien hoe de boom nieuw weefsel heeft gevormd om zich er tegen te wapenen. Foto: Jaspar Moulijn

Direct dit artikel delen:

Hij is hét levende pronkstuk van Zweeloo als kunstenaarsdorp: een stokoude linde. Geschilderd door Max Liebermann, getekend door Vincent van Gogh. Een toeristische trekpleister? Verre van dat.

Een houten schutting onttrekt de linde aan het oog van de terrasgasten van bistro Tante Sweel. Een gemiste kans van de uitbaters?

André Effting van de Bomenwacht van Landschapsbeheer Drenthe - overbuurman van de voormalige herberg waar Liebermann ooit heeft gelogeed - wil er niet over oordelen. De bomendeskundige geeft ons achter de schutting van Tante Sweel uitleg over dit wonder der natuur. Dat zijn plek in 's lands Top 250 van bijzondere bomen volgens Effting dubbel en dwars verdient.

„Wat deze boom uniek maakt is dat ze hem in de vorm van een parasol hebben laten groeien. Voor platanen was dat vooral in Frankrijk vrij gebruikelijk, maar bij lindes in Drenthe zeker niet. Zowel op het schilderij van Max Liebermann uit 1882 als op de tekening die Van Gogh een jaar later maakte van de boom is te zien dat er een stellage rond de boom is opgetrokken om hem te laten groeien als een parasol. De linde moet destijds tussen de 30 en 50 jaar oud zijn geweest.”

Zesmaster met rotte masten

Effting karakteriseert de meer dan 160 jaar oude linde als „een zesmaster met rotte masten.” Op open zee kom je daar niet ver mee. Maar deze oude knakker gooit een sterk wapen tegen houtrot in de strijd: het aanmaken van wondovergroeiingweefsel in vakjargon. Effting wijst op de vuistdikke armen van vers hout die langs de stam zich een weg omhoog banen en opzij in de kroon verdwijnen. „De boom voelt wat er gebeurt en anticipeert daarop door nieuw weefsel te vormen. Deze staalkabels moeten hem overeind houden.” Hoewel het Effting verdacht weinig moeite kost de dikke takken heen en weer te sjorren, stelt hij ons gerust. „Zijn conditie is goed, zijn vitaliteit slecht. Als een krasse oude man met broze botten.”

Regelmatig knotten

Zonder zorg is hij kansloos tegen de tand des tijds. Effting: „Dit is een *Tilia cordata*, een kleinbladige linde. Wind is zijn grootste bedreiging. De twijgen mogen niet te groot en te zwaar worden. Regelmatig knotten is nodig. In maart is ie weer aan de beurt.”

‘Ik bouwde hutten in die linde’

Efftings schoonvader Jan Warmolts (79) herinnert zich hoe hij als kind in de boom heeft gespeeld. „Met Piet Been (later uitbater van wat nu Tante Sweel is, redactie) bouwde ik hutten in die linde.” Wist hij veel. Bovendien: de boom kon het hebben. Net als de explosie van een gasfles pal onder de boom rond 1950. „Onderdelen van de gasfles lagen bezaaid over het hofje, maar de linde bleef ongedeerd.” Hoe bijzonder de boom is, ontdekte Warmolts pas veel later toen hij kunstliefhebber werd. Hij verzamelde 650 afbeeldingen van 160 schilders die zich vanaf 1800 hebben laten inspireren door Zweeloo en nabije omgeving. Warmolts heeft inmiddels zijn levenswerk overgedragen aan de stichting Kunstenaarsdorp Zweeloo.

Brief van Van Gogh

(Waarschijnlijk) vrijdag 16 november 1883. Van Gogh bivakkeert in Nieuw-Amsterdam. Als zijn huisbaas naar de markt in Assen moet, grijpt hij zijn kans en reist in een open karretje mee naar Zweeloo. Van Gogh raakt die dag betoverd door het landschap dat hij vergelijkt met de door hem bewonderde Franse meester Jean-Baptiste Corot. ‘Een stilte, een mysterie, een vrede als hij alleen het geschilderd heeft.’

Het is nog donker als Van Gogh Zweeloo om 6 uur bereikt. De schilders die hij er hoopt te ontmoeten, zijn in geen velden of wegen te bekennen. In plaats van de terugkeer van zijn huisbaas af te wachten besluit hij wat schetsen te maken en terug te lopen. ‘Zo begon ik een schets te maken van het bewuste appelboomgaardje waar Liebermann zijn grote schilderij van maakte.’ De dag als een droom aan hem voorbij. Hij vergat te eten. ‘Van de ene nacht tot de andere nacht had ik mijzelf vergeten in die symfonie.’

‘Wie nieuwsgierig is laten we de linde zien’

De boom die getekend is door Van Gogh en figureert op Liebermann's schilderij *Die Rasenbleiche* gaat achter bistro Tante Sweel schuil achter een houten schutting. Waarom? Als ondernemer heb je toch goud in handen? Toch schermen Bas en Annemarie Buchner die al 12 jaar lang de bistro runnen, de linde liever af voor het grote publiek. Annemarie Buchner: „Het is privé-terrein met op de bovenverdieping een woongedeelte. Bovendien moeten leveranciers er langs kunnen. In onze hal is een kleine expositie waar het verhaal van de oude herberg wordt verteld en replica's hangen van Liebermann en Van Gogh. Gasten die nieuwsgierig zijn naar die boom, laten we 'm zien. En tijdens wandelingen gaat standaard het hek van de schutting open. De stichting Kunstenaarsdorp Zweeloo huurt in ons pand een ruimte voor bijvoorbeeld exposities. Wij koesteren die boom omdat die het imago van Zweeloo als kunstenaarsdorp versterkt.”